

การเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม¹

Language Choice of Phuthai Adolescents in That Phanom District, Nakhon Phanom Province

ณัฐพล ชาริรักษ์ (Natthaphon Chareerak)²

วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (Wirat Wongpinunwatana)³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแวดวงการใช้ภาษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม การเลือกใช้ภาษา จำนวน 1 ชุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วัยรุ่นผู้ไทที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 161 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ

ผลวิจัยพบว่า วัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา ทั้งแวดวงการใช้ภาษาในชุมชนและนอกชุมชน คือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาในกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เลือกใช้ภาษาลาวอีสานกับผู้ร่วมสนทนากลุ่มชาติพันธุ์ลาว

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเลือกใช้ภาษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในโรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

This article is a partial of Thesis entitled Language Choice of Phuthai's Student in Thatphanom School, That Phanom District, Nakhon Phanom Province.

² นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master Degree Student in Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assistance Professor in Thai program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
Corresponding author, E-mail: wirat@kku.ac.th

อีสาน และเลือกใช้ภาษาไทยกับผู้ร่วมสนทนากลุ่มชาติพันธุ์ไทย และมีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาไทยมากขึ้นในแวดวงนอกชุมชน นอกจากนี้วัยรุ่นผู้ไทยยังเลือกใช้ภาษาที่ปนกันทั้งแวดวงการใช้ภาษาในชุมชนและนอกชุมชน

คำสำคัญ: การเลือกใช้ภาษา, วัยรุ่นผู้ไท, อำเภอดงหลวง, จังหวัดนครพนม

Abstract

The purpose of this research paper is to study the language choice of Phuthai Adolescents with participants in domain of language use. This research paper is a quantitative research. The research instrument was a questionnaire about language choice. The samples are 161 Phuthai adolescents in Thatphanom school from the multistage random sampling. The data were analyzed by using frequency and percentage.

Results of studying were as follow: The most Phuthai adolescents choose to use the language according to the ethnic groups of the participants. both domain of language use in and outside the community, are choose to use Phutai language with the participants of Phutai ethnic group. Choose to use the Lao Isan language of Lao Isan ethnic group. And choose to use Thai language with the participants of the Thai ethnic group. And tend to choose more Thai in the domain of language use outside of the community. In addition, Phuthai adolescents choose to use the Code Mixing in both domain of language use in and outside the community.

Keywords: Language Choice, Phuthai Adolescents, That Phanom District, Nakhon Phanom Province.

1. บทนำ

อำเภอธาตุพนมเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครพนมที่มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอธาตุพนม ได้แก่ ไทยกวน ไทยลาว (ลาว, ลาวอีสาน) ไทยข่า (ข่า) ไทยกะเลิง (กะเลิง) และไทยญ้อ (ญ้อ) รวมทั้งคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยเชื้อสายเวียดนาม (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม, ม.ป.ป.:3, พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541: 5) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในอำเภอธาตุพนมล้วนมีภาษาแม่ (Native Language) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันภายในกลุ่มและในชุมชนของตน ขณะเดียวกันก็ต้องเรียนรู้ภาษาลาว อีสาน ซึ่งเป็นภาษากลางของภูมิภาค (Regional Languages) และเรียนรู้ภาษาไทยมาตรฐาน (Standard Thai) หรือที่เราเรียกกันทั่วไปว่า ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาราชการและเป็นภาษาประจำชาติ (Official Language หรือ Nation Language) (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 31-32 :7452)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอธาตุพนมนอกจากจะสามารถใช้ภาษาแม่ของตนได้แล้ว ก็ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษากลางของภูมิภาคและภาษากลางของประเทศได้ด้วย เพราะทั้ง 2 ภาษานี้จำเป็นมีศักดิ์ศรีที่สูงกว่าภาษาแม่ของตน ลักษณะของคนที่มีความสามารถในภาษาได้หลายภาษาเรียกว่า การมีภาวะหลายภาษา (Multilingualism) ซึ่งอัมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532: 63-64) อธิบายไว้ว่า ภาวะหลายภาษาเป็นภาวะที่บุคคลมีความสามารถใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษาขึ้นไป หรือเป็นภาวะที่บุคคลสามารถใช้ภาษาถิ่นอื่น ๆ ได้หลายภาษา ซึ่งความหมายครอบคลุมถึงภาษาย่อยอื่น ๆ ด้วย เช่น บุคคลพูดภาษาถิ่นได้หลายภาษาถิ่น เป็นต้น

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท (Tai) ซึ่งเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกับภาษาลาวอีสานและภาษาไทย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ 19 :7452,) Chamberlain (66-49 :1974) อธิบายลักษณะของภาษาผู้ไทไว้ว่า เมื่อใช้เกณฑ์เสียงปฏิกิริยาของพยัญชนะต้นมีลมและไม่ลมสามารถจัดภาษาผู้ไทอยู่ในกลุ่มธนิต (PH Group) คือ ภาษากลุ่มที่พยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงกัก ก้อง และกลายเป็นเสียงไม่ก้อง มีลมจะออกเสียงเป็น /ph, th, kh/ ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาไทยสยาม ไทเหนือ พวน ลาว ไทยถิ่นใต้ ขณะที่ไวโลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2520: 1-2) กล่าวถึงลักษณะของภาษาผู้ไทไว้ว่า

มีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยอีสาน แต่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาไทยอีสานหลายประการ ทั้งความแตกต่างในระดับเสียงและระดับคำ ทั้งนี้กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอธาตุพนมเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ได้แก่ บ้านโนนแพง บ้านยางเดี่ยว ตำบลโนนแพง บ้านแสนพันทุ่ง บ้านแสนพันท่า ตำบลแสนพันบ้านขอนแก่น บ้านคำชะอี ตำบลฝั่งแดง บ้านธาตุน้อย ตำบลพระกลางทุ่ง บ้านโคกอ่องแซง ตำบลดอนนางหงส์ บ้านดอนสวรรค์ ตำบลน้ำก่ำ บ้านโสกแมว บ้านอุ่มเหมา ตำบลอุ่มเหมา และมีอีกหลายหมู่บ้านในตำบลนาถ่อน (สุเทพ ไชยรินทร์, 2556: 285-286)

วัยรุ่นผู้ไทนอกจากจะเรียนรู้ภาษาผู้ไทจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง และสมาชิกในชุมชนแล้ว เมื่อเติบโตขึ้นและเข้าเรียนในโรงเรียนก็ต้องเรียนรู้ภาษาอื่นจากบุคคลรอบข้าง เช่น เรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือเรียนรู้ภาษาลาวอีสานซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันทั่วไปในอำเภอธาตุพนม เป็นต้น การเรียนรู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาแม่ของตนย่อมทำให้วัยรุ่นผู้ไทมีภาวะหลายภาษา เมื่อวัยรุ่นผู้ไทมีความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษาจึงต้องเลือกใช้ภาษา (Language Choice) เพื่อสื่อสารกับผู้ร่วมสนทนา เพราะบางครั้งผู้ร่วมสนทนาอาจไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่กำลังสื่อสารได้ ดังนั้นจึงต้องตัดสินใจเลือกใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับผู้ร่วมสนทนา (Grosjean, 1982: 127)

การเลือกใช้ภาษาเป็นแนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Sociolinguistics) ที่มีจะปรากฏให้เห็นในสังคมหลายภาษา (Multilingual Society) ซึ่ง Andani (2014: 9-11), Sholikah (2018: 9-11) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532: 24) กล่าวถึงแนวคิดนี้ไว้อย่างสอดคล้องกันสรุปได้ว่า การเลือกใช้ภาษาคือการเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่น บุคคลที่พูดได้หลายภาษาจะต้องเลือกว่าเมื่อใดจะพูดภาษาหนึ่งและเมื่อใดจึงจะพูดอีกภาษาหนึ่ง อาจขึ้นอยู่กับหน้าที่หรือสถานการณ์ของแต่ละภาษา บางครั้งผู้พูดอาจไม่เลือกใช้ภาษาแยกกันไปโดยเด็ดขาด แต่ใช้สองภาษาสลับกันไปมา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งระหว่างที่พูด เรียกว่า การสลับภาษา (Code Switching) หรือใช้ภาษาสองภาษาปนกันในประโยคเดียวกัน เรียกว่า การปนภาษา (Code Mixing) ดังนั้นการนำแนวคิดนี้มาศึกษาสังคมหลายภาษาจึงมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลการศึกษาทำให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ในการใช้ภาษาของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ และเห็นยังแนวโน้มของการใช้ภาษาในอนาคตได้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทปรากฏ 3 เรื่องคือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของวรรณะ ปัญบุตร (2561) และบทความวิจัยของวรรณะ ปัญบุตร และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2561) ศึกษาการเลือกใช้ภาษาของชาวผู้ไทอำเภอดำม่วงและอำเภอสายชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของสุทธิดา จันทรดวง (2560) ที่ศึกษาการเลือกใช้ภาษาของชาวผู้ไทกะปอง อำเภอนายูง จังหวัดสกลนคร การนำแนวคิดทฤษฎีนี้มาศึกษาการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทนั้นยังไม่ปรากฏว่ามีนักวิชาการนำแนวคิดทฤษฎีนี้มาศึกษาในพื้นที่อำเภอธาตุพนม ขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ตั้งข้อสังเกตว่าในสภาพปัจจุบันภาษาผู้ไทในอำเภอธาตุพนมอาจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปเพราะเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่อาจใช้ภาษาผู้ไทน้อยลง ดังที่กิตติวัจน์ ไชยสุข (2559: 97-98) กล่าวว่า ภาษาผู้ไทกำลังจะสูญหายไป เพราะเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ใช้ภาษากลางมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ว่าจะเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษา (Domain of Language Use) อย่างไร ผลการศึกษาจะทำให้เห็นแนวโน้มของการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไท รวมทั้งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำนโยบายทางภาษาเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาผู้ไทต่อไป ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในพื้นที่อื่นอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแวดวงการใช้ภาษาในชุมชน

2.2 เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาเท่านั้น ไม่วิเคราะห์การสลับภาษา (Code Switching) และการปนภาษา (Code Mixing) รวมทั้ง

ไม่วิเคราะห์องค์ประกอบทั่วไปของภาษา ทั้งระบบเสียง คำ และไวยากรณ์ด้านหนึ่งด้านใด โดยเฉพาะ

3.2 แนวทางการใช้ภาษาตามแนวคิดของสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (125-118 :2549) ประกอบด้วย ผู้ร่วมสนทนา ผู้สนทนา สถานการณ์ ความสนิทสนม หัวข้อสนทนา และสถานที่ ซึ่งงานวิจัยนี้เลือกศึกษาแนวทางการใช้ภาษาซึ่งกำหนดเป็นแนวทางการใช้ภาษา ในชุมชนและนอกชุมชนโดยเลือกศึกษาเฉพาะองค์ประกอบด้านสถานที่ของการสนทนา และคำนึงถึงผู้ร่วมสนทนา⁴ เท่านั้น ไม่ยึดองค์ประกอบอื่น ๆ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมทั้งเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษา

4.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักเรียนผู้ไทที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม ปีการศึกษา 2562 จำนวน 161 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้น (Multistage Random Sampling)

4.3 การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามการเลือกใช้ภาษา จากงานวิจัยของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532), โกวิท วัชรินทรางกูร (2542) และสุชาติาวัฒน์ (2549) ประกอบกับแนวคิดการเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษาของสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2549) มาสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ของบิดา และชาติพันธุ์ของมารดา

⁴ ผู้ร่วมสนทนา หมายถึง บุคคลที่วัยรุ่นผู้ไทจะพูดคุย และมีบทบาทแรกเป็นผู้ฟัง (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2549: 119)

⁵ วัยรุ่นมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 10-19 ปี และเมื่อเปรียบอายุนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจะอยู่ในช่วงระหว่าง 12-19 ปี ดังนั้นนักเรียนผู้ไทที่กำลังศึกษาในโรงเรียนธาตุพนมจึงเป็นตัวแทนของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (สำนักสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2550: 7-15)

ตอนที่ 2 การเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษา 2 แนววงใหญ่ คือ 1) แนววงการใช้ภาษาในชุมชน ประกอบด้วยแนววงย่อย ได้แก่ แนววงครอบครัว แนววงร้านค้าหรือตลาดในชุมชน วัดในชุมชน และ 2) แนววงการใช้ภาษานอกชุมชน ประกอบด้วยแนววงย่อย ได้แก่ แนววงโรงเรียนธาตุพนม แนววงวัดพระธาตุพนม และแนววงร้านค้าหรือตลาด โดยกำหนดผู้ร่วมสนทนาและชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนาในแต่ละแนววงดังตัวอย่างตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแบบสอบถามการเลือกใช้ภาษาตามแนววงร้านค้าหรือตลาดในชุมชน

เมื่อคุณพูดกับ	กลุ่มชาติพันธุ์	การเลือกใช้ภาษา ⁶						
		P	L	T	PL	PT	LT	PLT
1. คนขาย	ผู้ไท							
	ลาวอีสาน							
	ไทย							

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการเลือกใช้ภาษาตามแนววงการใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 1 ชุดกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 161 คน และได้รับแบบสอบถามที่มีความถูกต้องและครบถ้วนทั้งหมด 161 ชุด จากนั้นก็นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการเลือกใช้ภาษากับผู้ร่วมสนทนาตามแนววงการใช้ภาษา โดยจัดระเบียบข้อมูลลงในตารางเพื่อนับความถี่แล้วนำมาหาค่าร้อยละเพื่อนำเสนอให้เห็นข้อมูลการเลือกใช้ภาษาในแต่ละแนววงการใช้ภาษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Statistics 19.0 for Windows จากนั้นก็สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัยในลำดับต่อไป

⁶ ผู้วิจัยกำหนดอักษรโรมันแทนภาษา ดังนี้ P แทน ภาษาผู้ไท, L แทน ภาษาลาวอีสาน, T แทน ภาษาไทย, PL แทน ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสาน, PT แทน ภาษาผู้ไทปนภาษาไทย, LT แทน ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทย และ PLT แทน ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสานและปนภาษาไทย

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแนวทางการใช้ภาษา ผู้วิจัยสรุปการเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษาเป็น 2 แนววงใหญ่ ได้แก่ แนววงการใช้ภาษาในชุมชนและแนววงการใช้ภาษานอกชุมชน ดังนี้

5.1 การเลือกใช้ภาษาตามแนววงการใช้ภาษาในชุมชน ประกอบด้วยแนววงย่อย ได้แก่ แนววงครอบครัว แนววงร้านค้าหรือตลาดในชุมชน และแนววงวัดในชุมชน พบว่า วัยรุ่นผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา กล่าวคือ ถ้าผู้ร่วมสนทนากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาผู้ไท ถ้าผู้ร่วมสนทนากลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานจะเลือกใช้ภาษาลาวอีสาน และถ้าผู้ร่วมสนทนากลุ่มชาติพันธุ์ไทยจะเลือกใช้ภาษาไทย นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาในลักษณะที่หลากหลายขึ้นโดยไม่ได้เลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว แต่กลับเลือกใช้ภาษาที่ปนกันมากขึ้น ได้แก่ เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสาน (P+L) เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทย (P+T) เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาญ้อ (P+Y) เลือกใช้ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทย (L+T) และยังพบว่าเลือกใช้การปนภาษามากถึง 3 ภาษา คือ ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสานและปนภาษาไทย (P+L+T)

เพื่อให้เห็นภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแนววงการใช้ภาษา ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นตารางร้อยละของการเลือกใช้ภาษาตามแนววงการใช้ภาษาย่อย ดังนี้

5.1.1 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาตามแนววงครอบครัว พบว่า วัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา และเลือกใช้ภาษาในลักษณะที่หลากหลายขึ้น โดยไม่ได้เลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว แต่เลือกใช้ภาษาที่ปนกัน⁷ มากขึ้นดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

⁷ งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการเลือกใช้ภาษาเท่านั้น ดังนั้นการใช้คำว่า “การปนภาษา” จึงหมายถึงการปนภาษาในระดับคำ (Code Mixing) และการสลับภาษาในระดับประโยค (Code Switching)

ตารางที่ 2 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทตามแวดวงครอบครัว

แวดวงการใช้ภาษาในชุมชน											
	ผู้ร่วมสนทนา	กลุ่มชาติพันธุ์	ร้อยละของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้ ⁸								
			P	L	T	P+L	P+T	P+Y	L+T	P+L+T	รวม
บิดา ⁹	ผู้ไท	ผู้ไท	40.99	0.00	0.00	11.18	4.35	0.00	4.97	3.73	65.20
		ลาวอีสาน	3.11	4.97	1.24	6.83	4.35	0.00	9.32	2.48	32.30
		ไทย	0.00	0.00	1.86	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.86
		ญ้อ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.62	0.00	0.00	0.62
		รวม	44.10	4.97	3.10	18.01	8.70	0.62	14.29	6.21	100.00
มารดา ¹⁰	ผู้ไท	ผู้ไท	32.92	0.62	2.48	19.25	15.53	0.00	0.00	3.11	73.91
		ลาวอีสาน	0.00	10.56	0.62	6.83	0.00	0.00	1.86	1.86	21.74
		ไทย	3.11	0.00	1.24	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
		รวม	36.03	11.18	4.35	26.08	15.53	0.00	1.86	4.97	100.00
พี่/น้อง ¹¹	ผู้ไท	ผู้ไท	43.09	11.38	5.69	11.38	19.51	0.00	4.07	4.88	100.00

5.1.2 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงร้านค้าหรือตลาดในชุมชน พบว่าวัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา และเลือกใช้ภาษาที่หลากหลายขึ้นโดยไม่ได้เลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว แต่เลือกใช้ภาษาในลักษณะที่ปนกันมากขึ้นเช่นเดียวกับแวดวงครอบครัว ดังรายละเอียดตามตารางที่ 3

⁸ ตารางที่ 2-7 ผู้วิจัยกำหนดอักษรโรมันแทนภาษา ดังนี้ P แทน ภาษาผู้ไท, L แทน ภาษาลาวอีสาน, T แทน ภาษาไทย, P+L แทน ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสาน, P+T แทน ภาษาผู้ไทปนภาษาไทย, P+Y แทน ภาษาผู้ไทปนภาษาญ้อ, L+T แทน ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทย และ P+L+T แทน ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสานและปนภาษาไทย

⁹ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 161 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีบิดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 65.22 เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.86 และเป็นบิดากลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.62

¹⁰ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 161 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีมารดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 73.91 เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 และกลุ่มชาติพันธุ์ไทย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35

¹¹ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 161 ระบุว่าไม่มีพี่และ/หรือน้อง จำนวน 123 คน

ตารางที่ 3 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทตามแควดงร้านค้าหรือตลาดในชุมชน

แควดงการใช้ภาษาในชุมชน											
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	ผู้ร่วม สนทนา	กลุ่ม ชาติพันธุ์	ร้อยละของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้								
			P	L	T	P+L	P+T	P+Y	L+T	P+L+T	รวม
	คนขาย	ผู้ไท	65.84	0.00	11.80	15.53	3.73	0.00	0.00	3.11	100.00
		ลาวอีสาน	27.95	32.30	19.25	9.94	0.62	0.00	7.45	2.48	100.00
		ไทย	0.62	9.32	75.78	3.73	5.59	0.00	2.48	2.48	100.00
	บิดา	ผู้ไท	39.13	1.86	2.48	8.70	6.21	0.00	0.00	6.83	65.22
		ลาวอีสาน	3.11	10.56	4.35	10.56	0.00	0.00	0.00	3.73	32.30
		ไทย	0.00	1.86	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.86
		ญ้อ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.62	0.00	0.00	0.00
		รวม	42.24	14.29	6.83	19.25	6.21	0.62	0.00	10.56	100.00
	มารดา	ผู้ไท	36.02	6.21	1.86	11.80	12.42	0.00	0.00	5.59	73.91
		ลาวอีสาน	2.48	13.04	0.62	2.48	3.11	0.00	0.00	0.00	21.74
		ไทย	0.00	0.00	1.24	3.11	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
		รวม	38.51	19.25	3.73	17.39	15.53	0.00	0.00	5.59	100.00
	พี่/น้อง	ผู้ไท	52.02	14.63	4.07	11.38	9.76	0.00	0.81	7.32	100.00
เพื่อน	ผู้ไท	ผู้ไท	59.01	2.48	11.18	13.04	10.56	0.00	2.48	1.24	100.00
		ลาวอีสาน	7.45	50.93	11.80	6.21	12.42	0.00	11.18	0.00	100.00
		ไทย	5.59	18.63	56.52	3.11	6.21	0.00	8.70	1.24	100.00
	คนใน ชุมชน	ผู้ไท	72.05	3.11	2.46	9.32	9.32	0.00	0.62	3.11	100.00
		ลาวอีสาน	18.63	55.90	4.97	9.32	9.32	0.00	7.45	0.00	100.00
		ไทย	6.83	6.83	63.98	4.35	12.42	0.00	0.62	4.97	100.00

5.1.3 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาตามแควดงวัดในชุมชน พบว่า วัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา และเลือกใช้ภาษาที่หลากหลายขึ้นโดยไม่ได้เลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว แต่เลือกใช้ภาษาในลักษณะที่ปนกันมากขึ้นเช่นเดียวกับแควดงครอบครัวและแควดงร้านค้าหรือตลาดในชุมชน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทตามแหวดงวัดในชุมชน

	ผู้ร่วมสนทนา	กลุ่มชาติพันธุ์	แหวดงการใช้ภาษาในชุมชน								
			ร้อยละของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้								
			P	L	T	P+L	P+T	P+Y	L+T	P+L+T	รวม
แหวดงวัดในชุมชน	พระสงฆ์	ผู้ไท	65.84	1.86	7.45	16.15	8.70	0.00	0.00	0.00	100.00
		ลาวอีสาน	19.88	52.17	7.45	4.35	4.97	0.00	8.07	3.11	100.00
		ไทย	1.24	1.86	85.71	1.24	6.83	0.00	0.00	3.11	100.00
	บิดา	ผู้ไท	45.34	6.83	0.00	3.11	5.59	0.00	1.24	3.11	65.22
		ลาวอีสาน	6.83	13.66	4.35	0.00	3.73	0.00	3.73	0.00	32.30
		ไทย	1.89	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.86
		ญ้อ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.62	0.00	0.00	0.62
		รวม	54.04	20.50	4.35	3.11	9.32	0.00	4.97	3.11	100.00
	มารดา	ผู้ไท	36.65	15.53	3.11	2.48	13.66	0.62	0.62	1.86	73.91
		ลาวอีสาน	4.35	12.42	0.00	3.11	0.00	0.00	0.00	1.86	21.74
		ไทย	3.11	0.00	1.24	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
		รวม	44.10	27.96	4.35	5.59	13.66	0.00	0.62	3.73	100.00
	พี่/น้อง	ผู้ไท	52.03	21.14	4.07	4.88	17.07	0.00	0.81	0.00	100.00
	เพื่อน	ผู้ไท	61.49	1.86	4.35	10.56	20.50	0.00	1.24	0.00	100.00
		ลาวอีสาน	10.56	49.07	8.07	9.32	8.70	0.00	14.29	0.00	100.00
		ไทย	3.11	10.56	68.94	3.11	11.80	0.00	0.62	1.86	100.00
	คนในชุมชน	ผู้ไท	75.16	1.86	3.11	9.32	4.35	0.00	3.73	1.86	100.00
		ลาวอีสาน	23.60	44.72	6.21	6.83	14.29	0.00	4.35	0.00	100.00
		ไทย	4.35	17.39	64.60	5.59	6.21	0.00	0.00	1.86	100.00

การเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแหวดงการใช้ภาษาในชุมชนมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ เมื่อวัยรุ่นผู้ไทพูดคุยกับพ่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจะพบว่าวัยรุ่นผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับพ่อแตกต่างกันทั้ง 3 แหวดง คือ เมื่ออยู่ตามแหวดงครอบครัว วัยรุ่นผู้ไททั้ง 3 คนจะเลือกใช้ภาษาไทย แต่เมื่ออยู่ตามแหวดงร้านค้าหรือตลาดในชุมชนกลับเลือกใช้ภาษาลาวอีสาน และเมื่ออยู่ตามแหวดงวัดในชุมชนกลับเลือกใช้ภาษาผู้ไท ขณะที่วัยรุ่นผู้ไทที่มีบิดากลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ 1 คน ไม่เลือกใช้ภาษาญ้อเพียงภาษาเดียวแต่กลับเลือกใช้ภาษาปนกัน คือ ภาษาผู้ไทปนภาษาญ้อทั้ง 3 แหวดง ลักษณะการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทนี้แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของภาษา (Language Prestige) อย่างเห็นได้ชัดเจน เพราะถึงแม้ว่าภาษาไทยจะมีศักดิ์ศรีสูงที่สุดในสังคมไทย แต่เมื่ออยู่ใน

ชุมชนกลับเป็นภาษาที่สมาชิกในชุมชนอาจใช้น้อยที่สุด หากเปรียบเทียบกับภาษาผู้ไท และภาษาลาวอีสาน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเมื่ออยู่ในชุมชนทั้งภาษาผู้ไทและภาษาลาวอีสานจึงอาจมีศักดิ์ศรีที่สูงกว่าภาษาไทย เพราะเป็นภาษาหลักของสมาชิกในชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้วัยรุ่นทั้ง 3 คนที่มีบิดาชาติพันธุ์ไทยเลือกใช้ภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละแวดวง

5.2 การเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน ประกอบด้วยแวดวงย่อย ได้แก่ แวดวงโรงเรียนธาตุพนม แวดวงวัดพระธาตุพนม วรมหาวิหาร และแวดวงร้านค้าหรือตลาดในอำเภอธาตุพนม พบว่า วัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา และเลือกใช้ภาษาที่หลากหลายขึ้นในลักษณะของการปนภาษา เช่นเดียวกับการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาในชุมชน และยังพบว่าวัยรุ่นผู้ไทมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้นตามแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน เห็นได้จากเมื่อวัยรุ่นผู้ไทพูดคุยกับครูในห้องเรียนตามแวดวงโรงเรียนธาตุพนม ไม่ว่าครูจะกลุ่มชาติพันธุ์ใดก็จะเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด เช่นเดียวกับพูดคุยกับพระสงฆ์ตามแวดวงวัดพระธาตุพนม วรมหาวิหาร ไม่ว่าพระสงฆ์จะกลุ่มชาติพันธุ์ใดก็จะเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดเช่นกัน รวมทั้งการเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดเมื่อพูดคุยกับนักท่องเที่ยว คนขายของ และประชาชนทั่วไป โดยไม่ทราบกลุ่มชาติพันธุ์

เพื่อให้เห็นภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแวดวงการใช้ภาษา ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นตารางรายละเอียดของการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษา ดังนี้

5.2.1 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงโรงเรียนธาตุพนม พบว่า วัยรุ่นผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้น กล่าวคือ วัยรุ่นผู้ไทบางส่วนยังคงเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนาอยู่บ้าง ยกเว้นเมื่อพูดคุยกับผู้ร่วมสนทนามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด แต่ถ้าพูดคุยกับเพื่อนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในห้องเรียน ยังคงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้นในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เห็นได้จากการเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดกับครูเมื่ออยู่ในห้องเรียน ไม่ว่าครูจะกลุ่มชาติพันธุ์ใดก็ตาม และเห็นแนวโน้มการเลือกใช้ภาษาที่ปนกันมากขึ้น ดังรายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทตามแฉวงโรงเรียนธาตุพนม

แฉวงการใช้ภาษานอกชุมชน											
แผนผังโรงเรียนธาตุพนม	ผู้ร่วมสนทนา		กลุ่มชาติพันธุ์	ร้อยละของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้							
				P	L	T	P+L	P+T	L+T	P+L+T	รวม
	ครู	นกระเจี๊ยบนอก	ผู้ไท	31.68	9.32	39.75	6.21	9.94	0.00	3.11	100.00
			ลาวอีสาน	1.86	36.02	31.06	2.48	5.59	19.25	3.73	100.00
			ไทย	8.07	82.61	2.48	0.00	2.48	0.00	4.35	100.00
		นโพธิ์	ผู้ไท	13.66	11.18	53.42	1.24	13.04	2.48	4.97	100.00
			ลาวอีสาน	0.00	19.88	42.86	4.35	5.59	19.88	7.45	100.00
			ไทย	0.00	3.11	81.99	6.21	2.48	2.48	3.73	100.00
	เพื่อน	นกระเจี๊ยบนอก	ผู้ไท	45.96	11.18	8.07	4.97	16.77	3.73	9.32	100.00
			ลาวอีสาน	12.42	47.83	9.32	3.73	4.35	18.63	3.73	100.00
			ไทย	4.977	11.18	73.91	0.00	3.11	4.35	2.48	100.00
		นโพธิ์เรียน	ผู้ไท	39.75	8.07	11.18	4.97	18.63	7.45	9.94	100.00
ลาวอีสาน			13.55	47.83	9.94	3.73	2.48	16.77	5.59	100.00	
ไทย			3.73	13.04	63.98	4.35	5.59	6.83	2.48	100.00	
พ่อคำ/แม่คำ	โรงอาหาร	ผู้ไท	34.78	7.45	42.24	2.48	9.94	1.24	1.86	100.00	
		ลาวอีสาน	4.97	37.89	22.98	7.45	9.94	16.77	0.00	100.00	
		ไทย	0.00	10.56	81.99	1.86	1.24	2.48	1.86	100.00	

5.2.2 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาตามแฉวงวัดพระธาตุพนม วรมหาวิหาร พบว่า วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้ภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ วัยรุ่นผู้ไทบางส่วนยังคงเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนาอยู่บ้าง และเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้น เห็นได้จากวัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดเมื่อพูดคุยกับพระสงฆ์ไม่ว่าพระสงฆ์จะกลุ่มชาติพันธุ์ใด และเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดเช่นกัน เมื่อพูดคุยกับนักท่องเที่ยวและคนขายของโดยไม่ทราบกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังเห็นแนวโน้มการเลือกใช้ภาษาที่ปนกันมากขึ้น ดังรายละเอียดตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทตามแหวดงวัดพระธาตุพนม วรมหาวิหาร

แหวดงการใช้ภาษาออกชุมชน										
ระดับการศึกษา ประถมศึกษาตอนต้น	ผู้ร่วม สนทนา	กลุ่ม ชาติพันธุ์	ร้อยละของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้							
			P	L	T	P+L	P+T	L+T	P+L+T	รวม
	พระสงฆ์	ผู้ไท	19.88	13.04	49.69	6.21	7.45	0.62	3.11	100.00
		ลาวอีสาน	1.24	36.65	47.83	4.97	1.86	7.45	0.00	100.00
		ไทย	0.00	3.73	90.06	1.86	3.73	0.62	0.00	100.00
	บิดา	ผู้ไท	40.99	3.11	2.48	10.56	2.48	0.00	5.59	65.22
		ลาวอีสาน	3.73	6.21	3.11	9.94	4.97	4.35	0.00	32.30
		ไทย	0.00	0.00	1.86	0.00	0.00	0.00	0.00	1.86
		ญ้อ	0.00	0.00	0.00	0.62	0.00	0.00	0.00	0.62
		รวม	44.72	9.32	7.45	21.12	7.45	4.35	5.59	100.00
	มารดา	ผู้ไท	24.84	6.83	3.11	12.42	20.50	0.00	6.21	73.91
		ลาวอีสาน	4.97	11.80	0.62	0.00	0.00	1.24	3.11	21.74
		ไทย	3.11	0.00	1.24	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
		รวม	32.92	18.63	4.97	12.42	20.50	1.24	9.32	100.00
	พี่/น้อง	ผู้ไท	43.09	9.76	7.32	22	19.51	0.81	1.63	100.00
ระดับการศึกษา ประถมศึกษาตอนปลาย	เพื่อน	ผู้ไท	46.58	3.73	8.07	25.47	12.42	1.24	2.48	100.00
		ลาวอีสาน	6.83	52.80	9.94	6.21	4.35	18.01	1.86	100.00
		ไทย	4.97	14.29	59.63	8.70	9.32	2.48	0.62	100.00
	นักท่องเที่ยวนอกพื้นที่	ไม่ทราบ	6.83	1.24	82.61	0.00	8.07	0.00	1.24	100.00
	คนขายของ	ไม่ทราบ	2.48	5.59	85.09	0.00	2.48	4.35	0.00	100.00

5.2.3 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาตามแหวดงร้านค้าหรือตลาดในอำเภอธาตุพนมพบว่า วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้ภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ วัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา และเห็นแนวโน้มการเลือกใช้ภาษาที่ปนกันมากขึ้นเช่นเดียวกับทั้ง 2 แหวดง ดังรายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ภาพรวมการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทตามแหวดงร้านค้าหรือตลาดในอำเภอธาตุพนม

แหวดงการใช้ภาษานอกชุมชน										
แหวดงร้านค้า	ผู้ร่วมสนทนา	กลุ่มชาติพันธุ์	ร้อยละของภาษาที่วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้							
			P	L	T	P+L	P+T	L+T	P+L+T	รวม
	คนขาย	ผู้ไท	39.13	8.07	26.71	12.42	11.80	0.0	1.86	100.00
		ลาวอีสาน	13.04	39.13	21.74	2.48	1.86	19.88	1.86	100.00
		ไทย	5.59	3.73	78.88	3.73	8.07	0.0	0.0	100.00
	บิดา	ผู้ไท	43.48	1.86	2.48	7.45	3.73	1.24	4.97	65.22
		ลาวอีสาน	6.83	13.66	4.35	0.0	3.73	3.73	0.0	32.30
		ไทย	1.86	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.86
		ญ้อ	0.0	0.0	0.0	0.62	0.0	0.0	0.0	0.62
		รวม	52.17	15.53	6.83	8.07	7.45	4.97	4.97	100.00
	มารดา	ผู้ไท	34.78	11.80	4.35	5.59	11.80	1.24	4.35	73.91
	มารดาพี่น้อง	ลาวอีสาน	4.97	11.80	0.62	0.0	0.0	4.35	0.0	21.74
		ไทย	3.11	0.0	1.24	0.0	0.0	0.0	0.0	4.35
		รวม	42.86	23.60	6.21	5.59	11.80	5.59	4.35	100.00
		ผู้ไท	52.85	16.26	7.32	7.32	12.20	0.81	3.25	100.00
เพื่อน	เพื่อน	ผู้ไท	45.95	3.73	7.45	21.74	14.91	3.11	3.11	100.00
	ประชาชน	ลาวอีสาน	45.34	45.34	9.94	5.59	5.59	21.74	0.62	100.00
		ไทย	9.32	19.25	60.87	3.11	3.11	3.73	0.62	100.00
		ไม่ทราบ	1.24	5.59	87.58	0.0	0.0	1.86	3.73	100.00

การเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาตามแหวดงการใช้ภาษานอกชุมชน มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ วัยรุ่นผู้ไทมีแนวโน้มเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้นในแหวดงโรงเรียนธาตุพนมและแหวดงวัดพระธาตุพนม วรุมหาวิหาร แต่แหวดงร้านค้าหรือตลาดในอำเภอธาตุพนม วัยรุ่นผู้ไทไม่ได้เลือกใช้ภาษาไทยที่สุด แต่กลับเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา ลักษณะการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทนี้แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของภาษา (Language Prestige) ในสังคมไทยเช่นกัน เพราะภาษาไทยถือเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงที่สุดในสังคมไทย ดังนั้นเมื่ออยู่นอกชุมชนจึงมีแนวโน้มที่วัยรุ่นผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาของตน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทว่า เมื่อวัยรุ่นผู้ไทพูดคุยกับครูชาติพันธุ์ไทยนอกห้องเรียน เพราะเหตุใดวัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่ไม่เลือกใช้ภาษาไทยแต่กลับเลือกใช้ภาษาลาวอีสาน ซึ่งข้อสังเกตนี้ยังคงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและน่าค้นหาต่อไป

สรุปได้ว่า ตามแนวทางการใช้ภาษาในชุมชน วัยรุ่นผู้ไทส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา คือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนาดังกล่าว และเลือกใช้ภาษาไทยกับผู้ร่วมสนทนาชาวไทย นอกจากนี้ยังเลือกใช้ภาษาที่หลากหลายขึ้น โดยไม่ได้เลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว แต่เลือกใช้ภาษาที่ปนกันมากขึ้น ขณะที่ตามแนวทางการใช้ภาษาในชุมชน วัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้ภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้น เพราะนอกจากจะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนาและเลือกใช้ภาษาปนกันมากขึ้นแล้ว ยังมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้นอีกด้วย

6. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โดยรวมแล้ววัยรุ่นผู้ไทจะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนาตามแนวทางการใช้ภาษาในชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า การสื่อสารของวัยรุ่นผู้ไทในแต่ละครั้งต้องเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา เพราะบางครั้งผู้ร่วมสนทนาอาจจะไม่สามารถพูดหรือฟังภาษาผู้ไทเข้าใจได้ จึงต้องเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนาเพื่อให้การสื่อสารในครั้งนั้นสัมฤทธิ์ผล ดังที่ Grosjean (127 :1982) กล่าวว่า ในสถานการณ์ของการสื่อสาร บางครั้งผู้ร่วมสนทนาไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้สนทนาสื่อสารได้จึงต้องเลือกใช้ภาษาตามความสามารถของผู้ร่วมสนทนา ดังนั้นผู้ร่วมสนทนาอาจเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไท ดังที่สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (129-118 :2549) และ Holmes (9 :2013) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ผู้ร่วมสนทนาเป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกลุ่มชาติพันธุ์จะเลือกใช้ภาษาแม่ของตนสื่อสารกับผู้ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ถ้าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นก็จะใช้ภาษากลางหรือภาษาประจำภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประพนธ์ จันทวิเทศ (168 :2532) โกวิท

วัชรินทรางกูร (115-114 :2542) และสินหา วังคะฮาด (85 :2542) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาตามชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนาและจะเปลี่ยนภาษาตามคู่สนทนา ขณะที่ตามแนวทางการใช้ภาษานอกชุมชนนั้น วัยรุ่นผู้ไทก็เลือกใช้ภาษาที่คล้ายคลึงกับการเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษาในชุมชน แต่ก็มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้น เมื่อสื่อสารกับครูในห้องเรียน ไม่ว่าครูจะกลุ่มชาติพันธุ์ใด หรือเมื่อสื่อสารกับครูกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทนอกห้องเรียน และพ่อค้า/แม่ค้ากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่ร้านอาหารส่วนใหญ่ก็จะเลือกใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาผู้ไท รวมทั้งเมื่อสื่อสารกับพระสงฆ์ไม่ว่าพระสงฆ์จะกลุ่มชาติพันธุ์ใด ตลอดจนนักท่องเที่ยวและคนขายของที่ไม่ว่ากับกลุ่มชาติพันธุ์ใด วัยรุ่นผู้ไทก็จะเลือกใช้ภาษาไทยเช่นกัน ลักษณะการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทนอกจากปัจจัยด้านกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา ผู้ร่วมสนทนา และสถานที่ในการสนทนาที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทก็คือ ศักดิ์ศรีของภาษา (Language Prestige) เพราะภาษาไทยถือเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงที่สุดตามลำดับชั้นของภาษาในสังคมไทย และเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญมากในชีวิตประจำวันของคนไทย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, :2547 31, สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 11 :2549, และเพ็ญจันทร์ พันธุ์ฤกษ์, 8-6 :2547)

ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาติา วัฒนะ (2549: 162-163) ที่พบว่า เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์มาติดต่อกับบุคคลภายนอกชุมชนตามสถานที่ต่าง ๆ จะเลือกใช้ภาษาที่แตกต่างจากการเลือกใช้ภาษาในชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานและไทยโคราชจะเลือกใช้ภาษาแม่ของตนพูดคุยกับบุคคลอื่น เนื่องจากทั้ง 2 ภาษาถือเป็นภาษาที่มีศักดิ์ใกล้เคียงกัน เพราะเป็นภาษาที่ประชากรทั่วไปในอำเภอลำปลายมาศใช้สื่อสารกัน ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์เขมรส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาลาวอีสานและภาษาไทยโคราชเช่นเดียวกัน เพราะถือเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาของตน นอกจากนี้เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มจะเลือกใช้ภาษาไทยเมื่อพูดคุยกับข้าราชการ เช่น ครู ตำรวจ แพทย์ หรือพยาบาล และผลการศึกษาเบญจนา เสนไสย (2556: 96-97) ที่พบว่า ชาวบ้านหนองเข้ จังหวัดนครราชสีมา มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้นโดยเฉพาะในสถานที่ราชการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของฟาม แทนท์ ฮ้าย (2559: 78) และ Thanh & Chanthao (2016: 72-74) พบว่า ในอนาคตมีความเป็นไปได้ว่าภาษาไทยจะกลายเป็นภาษาหลัก

ในการสื่อสารของคนไทยเชื้อสายเวียดนามกลุ่มอายุน้อยแทนภาษาเวียดนามและภาษาลาวอีสานซึ่งทั้ง 2 ภาษานี้กำลังจะค่อย ๆ สูญหายไปจากคนไทยเชื้อสายเวียดนามกลุ่มอายุน้อย ผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นผู้ใหม่ในแนวโน้มจะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้น เมื่อสื่อสารกับครู นอกจากศักดิ์ศรีของภาษาจะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่น ผู้ไทที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้แล้วนั้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิเนหา วัจนะ (2542: 53-59, 112) สุชาติ วัฒนะ (2549: 105-106) เบญจนา เสนไสย (2556: 59-61) และประพนธ์ จันทวิเทศ (2532: 145-146) ที่พบว่า นักเรียนจะเลือกใช้ภาษาไทย ทุกครั้งเมื่อสนทนากับครู และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรรณะ ปัญบุตร (2561: 138-139) ที่ศึกษาการเลือกใช้ภาษาของคนผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า คนผู้ไทช่วงอายุ 15-25 ปี เลือกใช้ภาษาไทยในโรงเรียนมากที่สุด และยุทธะ โทมิโกะ (2552: 105-106) ศึกษาการเลือกใช้ภาษาของคนไทยอีสานกลุ่มอายุน้อย ช่วงอายุ 16-30 ปี พบว่า คนไทยอีสานกลุ่มอายุน้อยเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดเพื่อพูดคุยกับครูเกี่ยวกับเรื่องปัญหาในวิชา ที่เรียนตามแควงที่โรงเรียน

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นนี้อาจเกิดจากนโยบายทางภาษา (Language Policy) ตั้งแต่สมัยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ได้ดำเนินนโยบายในการสร้างชาติ โดยกำหนดนโยบายทางภาษาเพื่อยกฐานะจากภาษาไทยถิ่นกลาง (Dialect) ให้มีสถานะ สูงขึ้นเป็นภาษามาตรฐาน (Standard Language) เพื่อใช้เป็นภาษากลางที่ทำหน้าที่ เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารทั้งหน่วยงานราชการต่าง ๆ สื่อสารมวลชน ตลอดจน ใช้เป็นภาษาในการจัดการศึกษาให้กับคนไทยทั่วประเทศ และในที่สุดก็กลายเป็น ภาษาราชการและเป็นภาษาประจำชาติ (Official Language หรือ Nation Language) (ปนัดดา บุญยสาระนัย. 122-121 :2556, พงนิย ศิริอักษรศาสตร์. 43-42 :2554 และ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ และสุรชาติ บำรุงสุข. 31-30 :2552) และตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐกำหนดนโยบายทางการศึกษาหรือระบบการศึกษาที่ใช้เฉพาะภาษาราชการเพียง ภาษาเดียวและเป็นสื่อกลางในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาทุกระดับชั้น (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2549: 13) ประกอบกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติ เพื่อสร้างรัฐให้มีลักษณะสังคมเชิงเดี่ยว หลักสูตรการเรียนรู้เชิงเดี่ยว ทำให้การศึกษา เป็นการเตรียมคนเข้าสู่วัฒนธรรมกระแสหลัก คือ การเรียนรู้วัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย และภาษาไทยที่รัฐสร้างขึ้น ลักษณะการครอบงำทางวัฒนธรรมนี้จึงส่งผลให้เกิดการเลือก

ปฏิบัติ เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนเกิดอคติทางชาติพันธุ์ รวมทั้งตำราเรียนส่วนใหญ่ล้วนมีเนื้อหาที่เต็มไปด้วยอคติทางชาติพันธุ์ (ชูพินิจ เกษมณี. 2547: 71-78)

ด้วยเหตุผลนี้เองทั้งภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยปัจจุบันจึงถูกลดบทบาทและลดทอนคุณค่าลง จึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายทางภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันน่าจะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไท เพราะหากวัยรุ่นผู้ไทใช้ภาษาผู้ไทเพื่อพูดคุยกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะในแวดวงนอกชุมชนซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่คุ้นเคยกับวัยรุ่นผู้ไทซึ่งอาจมีอคติทางชาติพันธุ์ก็ได้ ดังนั้นวัยรุ่นผู้ไทเองจึงอาจเลือกใช้ภาษาไทยเพื่อลดปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ก็เป็นได้ ดังที่อุบล สวัสดิ์ผล, ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ และชูพิกตร์ สุทธิสา (2558: 171-176) ได้กล่าวถึงอคติทางชาติพันธุ์ของกลุ่มคนในสังคมที่มีกลุ่มชาติพันธุ์กวยหรือส่วยไว้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์กวยหรือส่วยบ้านตูม ตำบลตูม อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อใช้ภาษากวยหรือส่วยเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะถูกมองว่าเป็นกลุ่มรองทางสังคมด้วยปัญหาอคติทางชาติพันธุ์และได้รับการปฏิบัติจากชาวบ้านหรือเจ้าหน้าที่รัฐในชุมชนโดยรอบว่าเป็นแรงงานข้ามชาติ เพราะกลุ่มชาติพันธุ์กวยหรือส่วยในตำบลตูมเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในจังหวัดศรีสะเกษ

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือวัยรุ่นผู้ไทเลือกใช้ภาษาในลักษณะที่ปนกันมากขึ้น ได้แก่ ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสาน ภาษาผู้ไทปนภาษาไทย ภาษาผู้ไทปนภาษาญ้อ ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทย และเลือกใช้ภาษาปนกัน 3 ภาษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของวรรณะ ปัญบุตร (2561: 130-142) พบว่า คนผู้ไทช่วงอายุ 15-25 ปี ในจังหวัดกาฬสินธุ์เริ่มใช้ภาษาปนกันมากขึ้น ได้แก่ ภาษาผู้ไทปนภาษาลาวอีสาน ภาษาผู้ไทปนภาษาไทย ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทย และปนกัน 3 ภาษา และผลการศึกษาของสุทธิดา จันทรดวง (2560: 203-207) พบว่า กลุ่มอายุ 15-25 ปี เลือกใช้ภาษาผู้ไทสลับภาษาลาวอีสาน และใช้ภาษาผู้ไทสลับภาษาไทย

ลักษณะการเลือกใช้ภาษาที่ปนกันของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอาจอยู่ในลักษณะการปนภาษาในระดับคำ (Code Mixing) หรือระดับประโยค (Code Switching) การเลือกใช้ภาษาปนกันในลักษณะเช่นนี้อาจช่วยให้การพูดคุยในแต่ละครั้งเข้าใจง่ายขึ้น ดังที่นภัสสรณ์ นาคแก้ว (2556:11) กล่าวว่า การปนภาษาช่วยให้สามารถสื่อความหมายได้ง่าย สะดวก มีความหมายตรงตามตัว และชัดเจนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ Suryadi (2016: 30-51) ที่ศึกษาการเลือกใช้ภาษาของนักศึกษาภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามแห่งรัฐ Sunan Ampel Surabaya พบว่า นักศึกษาเลือกใช้การสลับภาษา (Code Switching) และปนภาษา (Code Mixing) ในการสื่อสารเพื่อทำให้สื่อสารง่ายขึ้นและยังแสดงความใกล้ชิดของคู่สนทนาอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป การเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษาในชุมชนนั้น วัยรุ่นผู้ไท จะยังคงเลือกใช้ภาษาผู้ไทกับผู้ร่วมสนทนากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท และอาจเลือกใช้ภาษาอื่นตามกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้ร่วมสนทนา ขณะที่เมื่ออยู่นอกชุมชนอาจมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้น แต่โดยภาพรวมแล้วผู้วิจัยยังเชื่อว่าภาษาผู้ไทในอำเภอธาตุพนมจะยังไม่สูญหายไปในอนาคตอันใกล้ แต่อาจจะถูกลดบทบาทลงและถูกจำกัดใช้เฉพาะแวดวงในชุมชนเท่านั้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยเพื่อประกอบเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายทางภาษาระดับสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไท ขณะที่ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับภาษาผู้ไทในอำเภอธาตุพนมเพื่อการเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานภาษาให้คงอยู่ต่อไป

7.2 การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทที่อาศัยอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร และมุกดาหาร เพราะเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และศึกษาการเลือกใช้ภาษาควบคู่กับทัศนคติที่มีต่อภาษา เพราะเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษา รวมทั้งควรศึกษาควบคู่กับการสลับภาษาและการปนภาษาซึ่งจะทำให้เห็นแนวโน้มของการเลือกใช้ภาษาผู้ไทว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร และจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดในอนาคต

8. เอกสารอ้างอิง

- กิตติวัจน์ ไชยสุข. (2559). ภาษาถิ่นกับวัฒนธรรมพื้นบ้านชาวภูไท ภูจินารายณ์ กาฬสินธุ์. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มมร*, 14(1), 94-104.
- โกวิท วัชรินทรางกูร. (2542). ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านยะวีก ตำบลยะวีก อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ. (2560). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอธาตุพนม ปี 2564 – 2561. นครพนม: คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ.
- ชูพินิจ เกษมณี. (2547). ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุลักษณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ และบำรุงสุข สุรชาติ. (2552). นโยบายภาษาและความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภัสสรณ์ นาคแก้ว. (2556). การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย: กรณีศึกษารายการเทวเทียวไทย. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เบญจนา เสนไสย. (2556). การเลือกภาษาและการสลับภาษาระหว่างภาษาเขมรถิ่นไทยและภาษาไทยกลางของชาวบ้านหนองเข้ ตำบลสุขไพบุลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปนัดดา บุญยสารนัย. (2556). การเมืองเรื่องภาษาในสังคมไทย. *วารสารพหุวัฒนธรรมนิยม*, 25(2), 109-135.
- ประพนธ์ จันทวิเศษ. (2532). ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฝาม แทนท์ ฮ้าย. (2559). ความสามารถในการใช้ภาษาและการเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- พจน์ ศิริอักษรสารณ์. (2554). ภาษาถิ่นของไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พินรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญจันทร์ พันธุ์ฤกษ์. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับชาติพันธุ์ในจังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยูทากะ โทมโอะกะ. (2552). ทศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณะ ปัญบุตร และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2561). การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการ Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(3), 1747-1766.
- วรรณะ ปัญบุตร. (2561). ทศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2520). ภาษาผู้ไทไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2550). คู่มืออาสาสมัคร/แกนนำเยาวชนศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น. นนทบุรี: สำนักสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สินหา วังคะฮาด. (2542). ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอปราณบุรี จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเทพ ไชยพันธ์. (2556). ผู้ไท ลูกแก่น. กรุงเทพฯ: ตาตา.
- สุชาดา วัฒนะ. (2549). ภาวะหลายภาษาในบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สุทธิดา จันทรดวง. (2560). การแปรการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาผู้ไทกะป๋องประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์. ใน บาทยัน อิ่มสำราญ (บรรณาธิการ). ภาษาและวรรณกรรมกับสังคม (น. 115-133). กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 25(2), 5-17.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2532). คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุบล สวัสดิ์ผล, ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ และชูศักดิ์ สุทธิสา. (2558). กลุ่มชาติพันธุ์กวย: วิถีชีวิตของแรงงานอพยพตัดอ้อยภายใต้อุตสาหกรรมน้ำตาลไทย. *วารสารวิจัยสังคม*, 38(2), 147-182.
- Andani, F. (2014). Language Choice Used by Street Sellers in Bunderan GKB, Gresik. (Undergraduate thesis) Faculty of Letters and Humanities, State Islamic University of Sunan Ampel Surabaya.
- Chamberlain, J.R. (1975). A new look at the history and classification of the Tai languages. In J.G. Harris and J.R. Chamberlain (Editor.), *Studies in Tai Linguistics in Honor of William J. Gedney*, (p. 49-66). Bangkok: Central Institute of English Language, Office of State Universities.
- Grosjean, F. (1982). *Life with Two Language: An Introduction to Bilingualism*. Harvard University Press: Cambridge, Massachusetts and London, England.
- Holmes, J. (2013). *An Introduction to Sociolinguistics*. 4th ed. Harlow: Pearson Education.

- Sholikah, S. I. (2018). A Language Choice Used by the Main Characters in Margarethe Von Trotta's "Hannah Arendt" Movie. (Undergraduate thesis) Faculty of Letters and Humanities, State Islamic University of Sunan Ampel Surabaya.
- Suryadi. (2016). Language Choice Used by Students of English Department at Faculty of Arts and Humanities State Islamic University Sunan Ampel Surabaya. (Undergraduate thesis) Faculty of Letters and Humanities, State Islamic University of Sunan Ampel Surabaya.
- Thanh, P. H. & Chanthao, R. (2016). Language Competence and Choice of Vietnamese-Thais in Thailand. *Journal of Mekong Societies*, 12(3), 65-81.